

Curs 2009-10 Codi :22823 Assignatura : Moviments socials i associacions

Titulació, impartició i nombre de crèdits:

Educació social, optativa, segon curs, segon semestre, 4 crèdits

Pedagogia, optativa, segon curs, segon semestre, 4 crèdits

Departament: Sociologia

Professors: Rafael Merino

1. Objectius d'aprenentatge de l'assignatura

- Analitzar els moviments socials i els processos d'identitat col·lectiva en relació al canvi social, econòmic, polític i cultural de les darreres dècades
- Analitzar fenòmens de mobilització de caire innovador, en les propostes i en les metodologies
- Analitzar el teixit associatiu de Catalunya, en la seva dimensió quantitativa i en els seus reptes de futur
- Reflexionar sobre el potencial educatiu d'aquests fenòmens des de la perspectiva dels/les educadors/es i pedagogs/gues

2. Blocs temàtics i organització dels continguts

0. Introducció conceptual: moviment social, acció col·lectiva, mobilització, societat civil, ONL, ONG, teixit associatiu, Tercer Sector...

1. Canvi social i moviments socials

1.1. Capitalisme industrial i vells moviments socials: resistència, revolució i reforma

1.2. Capitalisme corporatiu, integració dels vells moviment socials i aparició de nous moviments socials

1.3. Capitalisme informacional i aparició dels novíssims moviments socials

2. L'activació dels moviments socials

2.1. Les teories de l'acció col·lectiva i de la motivació dels individus a la participació

2.2. Condicions estructurals, biogràfiques i cognitives de la participació

2.3. Mobilització de recursos i repertori d'accions

3. L'impacte dels moviments socials

3.1. Estructura d'oportunitats polítiques i influència dels moviments socials en les polítiques públiques

3.2. Opinió pública i mitjans de comunicació. Estratègies de comunicació i representacions socials dels moviments socials

4. Anàlisi sectorial dels moviments socials

4.1. Metodologia d'anàlisi: per què? qui? com? resultats?

4.2. Els vells moviments socials davant dels nous: moviment obrer i reivindicacions d'edat, gènere, ètnia i ecològiques

- 4.3. Els “nous” moviments socials tradicionals: ecologisme, pacifisme-antimilitarisme i feminisme
- 4.4. Els moviments socioeducatius: la renovació pedagògica i els moviments de mestres, l'educació en el lleure i les xarxes antiescola
- 4.5. Els “novíssims” moviments socials: solidaritat amb el Tercer Món, suport als immigrants, resistència global, vida alternativa, identitat sexual...
- 4.6. Altres fenòmens de mobilització col·lectiva: moviments reaccionaris, religiosos, nacionalistes...
- 5. Dels moviments socials a l'entramat institucional: l'associacionisme
- 5.1. Tipologia d'associacions sense afany de lucre (ONL)
- 5.2. Associacions de primer ordre i de segon ordre. Federacions i coordinadores sectorials, intersectorials i territorials
- 5.3. Radiografia del teixit associatiu a Catalunya
- 5.4. Anàlisi sectorial del teixit associatiu: associacionisme juvenil, ONGD, voluntariat social...
- 6. Debats i reptes del teixit associatiu
- 6.1. Entitats reivindicatives i de militants vs entitats de serveis i d'usuaris
- 6.2. Independència vs dependència econòmica i relacional de l'administració. El debat sobre la participació ciutadana
- 6.3. Voluntariat vs professionalització, participació vs “management”
- 6.4. L'aparició del Tercer Sector: entre el Sector Públic i el Mercat un espai per a l'economia social
- 7. Moviments socials, associacions i educació
- 7.1. Socialització i impacte de l'acció col·lectiva en la biografia dels individus
- 7.2. Propostes educatives generades a partir de moviments socials i associacions i efectes en les polítiques educatives

3. Avaluació

Per aprovar l'assignatura es tindrà en compte:

- a) l'assistència i participació en les activitats de classe,
- b) la realització òptima de la recensió, que s'haurà de presentar abans de les vacances de Setmana Santa,
- c) la realització òptima del treball de grup. Caldrà presentar una proposta de guió abans de les vacances de Setmana Santa, i el treball realitzat abans de què acabi el curs. En funció del calendari i de la presentació dels treballs, es podran exposar a classe. Aquest treball representa un 50% de la nota final, i els criteris d'avaluació són els següents: connexió amb les teories i conceptes apresos a l'assignatura i a les lectures; coherència narrativa i claredat expositiva; profunditat en l'anàlisi; visualització del treball en equip; innovació en el disseny i format del treball.
- d) i la realització d'un exercici d'avaluació inicial que es repetirà el darrer dia de classe

4. Fonts d'informació bàsica

La recensió s'ha de fer d'un d'aquests llibres:

IBARRA, P., et al (2003). Creadores de democracia radical. Movimientos sociales y redes de políticas públicas. Icaria Editorial.

JAVALOY, F., et al. (2001), Comportamiento colectivo y movimientos sociales, Madrid: Prentice Hall.

JEREZ, A. (coord.) (1997). ¿Trabajo voluntario o participación? Elementos para una sociología del Tercer Sector. Madrid: Tecnos.

LARAÑA, E. (1999). La construcción de los movimientos sociales. Madrid: Alianza.

NEVEU, E. (2002), Sociología de los movimientos sociales. Barcelona: Hacer.

NÚÑEZ FLORENCIO, R. (1993). Sociedad y política en el siglo XX. Viejos y nuevos movimientos sociales. Síntesis: Madrid.

RIECHMANN, J.; FERNANDEZ BUEY, F. (1994). Redes que dan libertad. Introducción a los nuevos movimientos sociales. Barcelona: Paidós.

ZUBERO, I. (1996). Movimientos sociales y alternativas de sociedad. Madrid: Hoac.

A més, al llarg del curs s'analitzaran diversos documents relacionats amb accions col·lectives, com ara articles de premsa, documentació elaborada pels mateixos moviments socials o estudis de cas. Aquest material es podrà obtenir a través del campus virtual.

Bibliografia recomanada

FUNES, M.J.; ADELL, R. (Eds.) (2003) Movimientos sociales: cambio social y participación. Madrid: Uned Ediciones.

GRAU, E.; IBARRA, P. (coord.) Anuario movimientos sociales. Donostia: Betiko Fundazioa-Barcelona: Icaria Editorial. Publicat anualment des de l'any 2000.

Guia útil per a la transformació social 2003, www.moviments.info Aquesta guia i la pàgina web són una mena de "pàgines grogues" de col·lectius, espais, publicacions dels diferents moviments socials de Catalunya.

ROBLES, J.M. (comp.) (2002) El reto de la participación. Movimientos sociales y organizaciones. Madrid: Antonio Machado.

SUBIRATS, J. et al (1999). ¿Existe sociedad civil en España? Responsabilidades colectivas y valores públicos. Madrid: Fundación Encuentro